

Gustavs Norkārklis: «Ir svarīgi nākamajām paaudzēm saglabāt tīru zemi»

Jana Skriviņa-Čevere

Nelielais Vārkavas novads, kas nu pēc reformas ir daļa no Preiļu novada, bija viens no bagātākajiem ar bioloģiski saimniekojošiem ļaudīm novadiem Latvijā. Saimniecības Vārkavas pusē visdažādākās – gan piena lopkopības, gan graudu, gan dārzenu audzētāji u.c. Viena no šīspuses bioloģiskajām zemnieku saimniecībām ir arī "Salenieki", kuru 1995. gadā nodibināja Ruta Norkārkle, bet kopš 2009. gada te saimnieko arī viņas dēls – Gustavs Norkārklis ar ģimeni.

Saimniecība bijusi konkursa "Sējējs" laureāts 2001. gadā, saņēmti E. Hānberga un I. Ziedoņa 10. konkursu "Lielie tencinājumi" un "Desmitgades tencinājums", "Veselības gada balva 2016" un daudz citu apbalvojumu un goda rakstu, tomēr, jāsaprot, ne jau šīs atzīnības ir tās, kas nejausam pircējam liek kļūt par regulāru un labprāt iegādāties visu, ko saimnieki piedāvā. Vispārliecinošākais arguments ir Norkārķļu acīmredzamā mīlestība uz darbu, ko dara, uz zemi, kuru apstrādā, un arī ļaudīm, kuriem piedāvā iegādāties to, ko savām rokām izlolojuši.

Foto no ZS "Salenieki" personīgā arhīva

Saimniekošana – no paaudzes paaudzē

Zemnieku saimniecība «Salenieki» atrodas Rožkalnu pagastā, kas ir viens no bioloģiskākajiem pagastiem Latvijā, unikālā un skaistā vietā – Lielā Kalupes ezera krastā uz pussalas. Gustavs stāsta, ka šo zemi savulaik, 19. gadsimta sākumā, muižkungs piešķīris Mafisam Paukštem par labu kalpošanu, un tā šī zeme un saimniecība mantota no paaudzes paaudzē, tāpēc noteikti saucama par īstu dzimtas mājvietu. Agrāk, palu laikā ezeram applūstot, pussala nereti pārtapusī par salu – no turienes arī saimniecības nosaukums.

Zemkopībai Gustavs pievērsies salīdzinoši nesen, pirms gadiem piecpadsmit, līdz tam kādu laiku dzīvojis un strādājis Rīgā. Atgriežoties dzimtas mājās, izveidota sava SIA – «BioGus», kas pamatā nodarbojas ar bioloģisko graudkopību, dārzenu audzēšanu atstājot mammas Rutas pārziņā, bet, kā uzsver saimnieks – tāpat jau saimnieko visa ģimene kopā, kopumā apstrādājot ap 200 hektārus zemes.

Gustavs atzīst, ka, lai arī graudu audzēšana viennozīmīgi ir ienesīgāka, tomēr tos vien audzēt būtu garlaicīgi – sirdij tuvāki ir dārzeni visā to košumā un dažādībā. Tas, cik dažādu veidu tie ir saimniecībā, neesot saskaitāms, un ik gadu atrodas kas cits, kas īpaši uzrunā pircējus. Tā pērn negaidīti pieprasīti izrādījās pavēlāk iesētie un oktobrī vēl salīdzinoši nelielie burkāniņi, kurus, glītās buntītēs sasietus, pircēji burtiski izķēruši kā gardu un veselīgu našķi bērniem un pašiem. Pieprasīta ir arī, piemēram, paprika, kurai sēklas tiek sūtītas no Vācijas, un tās garša neesot salīdzināma ar veikalos nopērkamajām, bet, kā atzīst saimnieks, parasti izpirkts tiek viss.

Bioloģiska saimniekošana – vienīgais saprātīgais zemkopības veids

Vaicāts, kas ir tas, kas padara saimniecību atšķirīgu no citām, Gustavs teic, ka tā varētu būt piedāvātā sortimenta dažādība. Tā lieti noder arī tāpēc, ka, lai kāds būtu gads un laikapstākļi, vienmēr būs, kas izaug un padosies labi. Un ja arī kas nepadodas, iet un darīt, un turpināt iedvesmo apziņa, cik svarīgi ir nākamajām paaudzēm saglabāt tīru zemi.

«Nespēju iedomāties saimniekot citādi, kā tikai bioloģiski,» atzīst saimnieks, piedilstot, ka pētījumos pierādīts – bioloģiska saimniekošana ir vienīgais saprātīgais zemkopības veids, domājot par zemes auglības saglabāšanu ilgtermiņā.

«Saimniekojot bioloģiski, rezultāts nebūs sasniedzams uzreiz, jāiegulda daudzi gadi darba, tomēr man ir svarīgi, kāda būs tā zeme, kas paliks aiz mums nākamajām paaudzēm,» saka saimnieks. Norkārķļu saimes nākamajai paaudzei – bērniem, tāpat kā savulaik arī viņam pašam, darbs tiek ierādīts jau no mazām dienām. Protams, kā jau visiem bērniem, ne vienmēr ir sajūsmā par strādāšanu, bet prieks par iespēju pašiem savā dārzā nopūkt jebko un droši apēst, jo tas ir pašu rokām lolots, gan ir patiess.

«Tas dod labu pamatu turpmākajai dzīvei, strādāt prasmi,» ir pārliecināts Gustavs un atzīst, ka gadās jau arī pašiem, kaut vai vēl vakarā strādājot gurķu siltumnīcā, aizdomāties, ka varētu taču tajā laikā mierīgi gulēt, tomēr nevar iedomāties sevi citādi, kā vien ejot un darot. «Es nevarētu tirgot ar sazin ko aplietus produktus ar sazin kādu ietekmi uz veselību,» teic viņš un uzver, ka galvenais ir nevis čīkstēt, bet darīt.

Iedvesmu dod arī tirdziņos satiktie cilvēki ar tūlītējo atgriezenisko saiti, atsauksmēm un dažkārt arī idejām, ko vēl mēģināt izaudzēt. «Pošoties uz tirgu, šķiet, ir tik grūti – sakravāties, izbraukt tik agri, ceļā uz un no Rīgas jāpavada ilgs laiks, bet, kad vakarā dodies mājup, esi tā uzlādēts un priecīgs, ka saproti, ka tik un tā brauksi vēl.» Saimniecībā saražotais nopērkams gan pie viņiem pašiem saimniecībā, gan tirdziņos tepat Latgalē, gan arī Rīgā, Kalnciema ielas tirgū un lielveikalos «SKY».

Ķirbīši, saulespuķes, arbūzi...

Ne vienam vien pirmā asociācija, dzirdot vārdu «Salenieki», varētu būt cepamķirbīši, kas rudens tirgos un tirdziņos viennozīmīgi piesaista skatienu ar savu košumu. Gustavs stāsta, ka viņi bijuši vieni no pirmajiem, kas sāka popularizēt tieši šos mazos japāņu «Uchiki Kuri» ķirbīšus, pircējiem piedāvājot tos arī nodegustēt. Tikmēr no lielajiem ķirbjiem tiek iegūtas

sēklas – lielas, zaļas, bez apvalka, ļoti garšīgas un aromātiskas. Tāpat saimnieki piedāvā arī dažādas pašu spiestas eļļas – ķirbju, saulespuķu, rapša un rīpša, arī linsēklu eļļu, kas tiek spiesta tieši pirms tirdziņiem, jo ātri oksidējas un kļūst rūgta, tāpēc jāizlieto dažu nedēļu laikā.

Otra lieta, kas noteikti veicinājusi saimniecības atpazīstamību sociālajos tīklos, ir saulespuķu lauki. Lai arī šie saulainie ziedi tiek audzēti jau kādu laiku, to sēklas gan spiežot eļļā, gan barojot vistām un savvaļas putniem ziemā barotavās, sākoties Krievijas karam Ukrainā, tie, kā zināms, kļuvuši par vienu no ukraiņu tautas cerības simboliem. Tāpēc pērn saimnieki lauka malā novietoja uzrakstu ar aicinājumu fotografēties, plūkt ziedus un ziedot Ukrainas atbalstam. Kopumā tika saziēti ap 200 eiro, Norkārķļi summu dubultoja un noziedoja radio «Pieci» organizētajam maratonam «Dod pieci!». Arī šogad – kamēr vien puķes zied – ikviens ir aicināts priecāties par ziediem un arī ziedot.

Vēl viens Latvijas klimatam neparasts augs, kas tiek audzēts «Saleniekos», ir arbūzs. Tieši šobrīd šīs lielās ogas sāk ienākties siltumnīcās, un pieprasījums pēc tām ir tik liels, ka saimnieki apsver domu nākamgad palielināt platības. «Ir bijis, ka cilvēks nopērk vienu arbūzu un jau drīz ir pakaļ vēl dažiem, jo pirmais jau apēsts,» smaida Gustavs. Šogad siltumnīcās iestādīts aptuveni 0,1 ha arbūzu. Arī ārā, uz lauka arbūzi var izaugt labi, tā bijis pērn, tomēr tie ir izteikti siltumnīki, tāpēc šī gada, jāsaprot, savādā vasara diemžēl nav bijusi tiem īpaši labvēlīga.

Vaicāts pēc padoma, kā katram pašam savā dārzā izaudzēt arbūzus, Gustavs uzsver, ka šiem augiem ir svarīgi, lai tos pārlieku netraucē – iestādi, apčubini un tad ļauj augt savā mierā. Tāpat viņš iesaka nepirkt sēklas lielveikalos, piemēram, bieži redzamo «Sugarbaby», bet iegādāties profesionālās sēklas, lai nav jāviļš, ka rezultāts neatbilst gaidītajam, tomēr, šķirnes ir ļoti dažādas, tāpēc katram pašam jāatrod, kura garšo vislabāk.

Savukārt septembris «Saleniekos» nāk ar vīnogu smaržu. Arī tās sildās siltumnīcās, ogas ir lielas un saldās – Dienvidu

šķirnes –, ķekari līdz pat diviem kilogramiem smagi. «Vīnogām savukārt, gluži pretēji nekā arbūziem, vajag lai tās visu laiku apčubina,» stāsta Gustavs.

Bioloģiski dārzeni – pašu novada bērniem

Līdzās saimniekošanai savā saimniecībā, Gustavs Norkārklis ir arī Latvijas Bioloģiskās lauksaimniecības asociācijas vadītājs. Smejojot atminas, ka šajā amatā ticis gluži netīšām. Aizbraucis uz asociācijas sapulci, pierakstījies kandidēt uz vadītāja amatu, redzot, ka pirms viņa ir daudz uzvārdu, un ar domu, ka tāpat neviens par viņu nebalso, bet beigās visi citi potenciālie kandidāti viens pēc otra atteicās no dalības vēlēšanās, līdz kā vienīgais palicis viņš, un tā šajā amatā ir nu jau 15. gadu.

Bet nupat jūlija nogalē notika Preiļu novada bioloģisko dārzenu audzētāju un novada pašvaldības pārstāvju saruna par vietējo dārzenu piegādāšanu izglītības iestādēm un sociālās aprūpes centriem. «Nepieciešamais dārzenu apjoms nav tik liels, tāpēc pildīt prasības nebūs grūti,» teic Gustavs un pauž prieku, ka zemniekiem tas būs garantēts produkcijas iepirkums, attiecīgi iespējams laikus plānot nākamā gada darbus un apjomus. Tāpat svarīgi, viņaprāt, ir tas, ka vietējie zemnieki varēs piegādāt dārzenus pašu novada bērniem. «Kāpēc pirkt melno tēju no Ķīnas, ja mums ir pašiem savas zaļu tējas? Arī ogas ziemai varam sasaldēt, un veselīgāk ir ēst sezonālos dārzenus, nevis tomātus visu gadu,» ir pārliecināts viņš un piebilst, ka pat ne tas, vai produkti ir bioloģiski, ir svarīgākais, bet gan tas, lai tie ir kvalitatīvi, un aicina pašvaldību nodrošināt skolu pavāriem, kas ir svarīgs ķēdes posms, pienācīgu algu, kā arī kursus un kvalifikācijas celšanu, lai ēdiens būtu patiešām mūsdienīgs un bērni atzītu to par garšīgu un ēstu labprāt. ▣

«Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem».

MAF
Mediju atbalsta fonds

«Par projekta raksta

«Gustavs Norkārklis: «Ir svarīgi nākamajām paaudzēm saglabāt tīru zemi»» saturu atbild SIA «Vietējā».